

LUCAS IN 1654:

DE DAG DIE DELFT
VERSCHEURDE

MARTIN KRUINIGER

12

Inhoud

	Voorwoord	2
	Proloog	3
<i>Hoofdstuk 1</i>	De regen en de Tijd	4
<i>Hoofdstuk 2</i>	de Verkoper	8
<i>Hoofdstuk 3</i>	Het Symbool	13
<i>Hoofdstuk 4</i>	10 Oktober 1654	18
<i>Hoofdstuk 5</i>	de Schilder in de Straat	24
<i>Hoofdstuk 6</i>	Wat niet gezegd mag Worden	28
<i>Hoofdstuk 7</i>	Op weg naar het Onvermijdelijke	34
<i>Hoofdstuk 8</i>	de Dag dat Delft brak	40
<i>Hoofdstuk 9</i>	Omdat Mies bleef	45
<i>Hoofdstuk 10</i>	Sporen van tijd	50
	Nawoord	56

© Copyright 2025 door Martin Kruiniger – Alle rechten voorbehouden.

Het is niet toegestaan om enig deel van dit document te reproduceren, te dupliceren of door te geven, noch in elektronische vorm, noch in gedrukte vorm. Het opnemen van deze publicatie is streng verboden.

Voorwoord

Ik kwam in aanraking over het verhaal van de Donderslag in Delft (12 Oktober 1654) door de vuurwerk ramp in Enschede (zaterdag 13 mei 2000).

Dit werd meerdere malen op tv gezegd en ik ben toen gaan zoeken in de bibliotheek over dit onderwerp. Er was wel iets te vinden en dat er ‘waarschijnlijk’ door een menselijke fout met een vuurvonk, meer dan de helft van Delft was weg gevaagd.

Een van mijn grote voorbeelden is de trilogie over Ron en Geertje van Ronald van Assen. Die boeken heb ik zo vaak gelezen dat ik ze bijna uit mijn dromen kan opdreunen. Ze vergrootten mijn liefde voor avonturen waarin verleden en heden elkaar raken alleen maar.

Het schrijven van dit boek voelde voor mij als een reis: door geheimen, door tijden, door verhalen die wachten om ontdekt te worden. Soms struikelde ik over mijn eigen ideeën, soms moest ik mezelf even toespreken: “Nee, dit is geen tijdmachine, dit is een schrijfproject!” Maar juist dat maakte het zo leuk.

Laat dit verhaal je meenemen door een wereld waarin geschiedenis, nieuwsgierigheid, emoties, magie en moed elkaar ontmoeten – en wie weet... misschien vind je onderweg je eigen poort naar avontuur.

Proloog

Tijd laat zich niet vastleggen.

Mensen proberen het met klokken, met woorden, met lijnen op papier,
maar tijd volgt zijn eigen weg. Hij breekt, keert terug, laat sporen achter op
plekken waar niemand ze verwacht.

Soms in hout dat vuur heeft gekend.

Soms in handen die iets maakten om niet te vergeten.

Soms in een voorwerp dat zijn eigenaar kiest.

En soms kiest tijd een getuige.

Niet iemand die het verleden kan veranderen,
maar iemand die het kan zien,
kan voelen,
kan meenemen.

Dit verhaal begint niet met vuur of rook.

Het begint met een jongen die een oud zakhorloge bij zich draagt, zonder
te weten waarom hij het nooit durft weg te leggen.

Met een winkel die niet altijd bestaat.

Met een lijst waarvan het hout meer heeft gezien dan goed voor het is.

En met een meisje dat, in een tijd van verlies, besloot vast te houden wat
dreigde te verdwijnen.

Dit is geen verhaal over het herschrijven van de geschiedenis.

Het is een verhaal over wat blijft.

Over vertrouwen dat wordt gegeven.

Over herinneringen die sterker zijn dan tijd.

Want sommige momenten verdwijnen nooit.

1.

De regen en de Tijd

De regen viel in dunne, schuine strepen uit de grijze oktoberlucht van vrijdag 10 Oktober. Niet hard, niet zacht, maar precies genoeg om alles te doordrenken met een matte glans. De stad leek haar adem in te houden. Delft op zaterdag had normaal gesproken iets levendigs. Fietzers, stemmen, het gerinkel van kopjes op terrassen, maar vandaag voelde anders. Alsof iemand het volume had teruggedraaid. Alsof de tijd zelf even op pauze stond.

Lucas liep zonder plan door de natte straten. Zijn capuchon hing half over zijn hoofd, te ver naar voren om zijn blik scherp te houden, maar te ver naar achteren om de regen echt buiten te sluiten. Af en toe liep er een koude druppel langs zijn slaap, zijn kraag in. Hij trok zijn schouders iets op, niet zozeer tegen de kou, maar tegen het gevoel dat hem al de hele ochtend vergezelde: een onbestemde onrust, een zachte druk achter zijn borstbeen, alsof hij iets vergeten was... of juist iets naderde.

Zijn schoenen klakten zacht op de glimmende klinkers. Het geluid herhaalde zich ritmisch, bijna geruststellend. Stap. Stap. Stap. Water spatte op bij elke pas, kleine cirkels die zich meteen weer oplosten in het grotere patroon van regen en plassen. Hij keek naar zijn voeten, naar hoe zijn spiegelbeeld vervormd werd in het water. Soms herkende hij zichzelf nauwelijks.

Zijn gedachten dwaalden af, zoals ze de laatste tijd zo vaak deden. Naar school, naar lokalen die roken naar schoonmaakmiddel en oud papier. Naar toetsen die hij wel maakte maar zich nauwelijks herinnerde. Naar leraren die hem aankeken alsof ze meer van hem verwachtten dan hij zelf wist te geven. Hij voelde geen angst voor de toekomst, maar ook geen verlangen. Alles voelde vaag, onaf.

En dan, zoals altijd, naar vroeger.

Hij zag zichzelf weer als kind aan de keukentafel bij zijn ouders thuis, terwijl zijn ome Joep tegenover hem zat. Joep met zijn ruwe handen, altijd ruikend naar olie en oud hout, en die merkwaardige blik in zijn ogen wanneer hij over tijd sprak. Niet als iets dat voorbijging, maar als iets dat zich kon vouwen, verbergen, terugkomen.

“Tijd,” had Ome Joep eens gezegd terwijl hij een horloge openklapte, “is geen rechte lijn, jongen. Dat willen mensen graag geloven, want rechte lijnen zijn overzichtelijk. Maar tijd zit vol hoekjes en spleten. Geheime plekjes.”

Lucas had toen gelachen, half begrijpend, half niet. Maar de woorden waren blijven hangen. Net als het zakhorloge dat Ome Joep hem jaren later had gegeven, kort voordat hij stierf. “Bewaar ’m goed,” had hij gezegd. “Niet alles wat tikt, wil vooruit.”

Onbewust gleed Lucas’ hand naar zijn jaszak. Zijn vingers sloten zich om het koude metaal van het horloge. Het was zwaar voor zijn formaat, alsof het meer woog dan alleen koper en radertjes. Hij haalde het er niet uit, dat deed hij bijna nooit buiten, maar het simpele aanraken was genoeg. Een gewoonte. Een anker. Telkens wanneer zijn gedachten te ver afdwaalden, wanneer hij zich los voelde raken van de wereld om hem heen, zocht hij het horloge op. Alsof het hem bevestigde dat hij hier was. Nu.

De regen leek even dichter te worden, de lucht donkerder. Lucas keek op en merkte dat hij een straat in was geslagen die hij normaal nooit nam. Smal, stiller dan de rest, met gevels die dichter op elkaar leken te staan, alsof ze elkaar vertrouwelijk iets influisterden. De klinkers hier waren ouder, onregelmatiger. Zijn stappen klonken anders.

Hij vertraagde. Iets in hem zei dat hij hier niet zomaar terecht was gekomen.

Toen bleef hij abrupt staan.

Voor hem, tussen twee scheefgezakte panden, bevond zich een etalage die hij meende te herkennen zonder zich te kunnen herinneren waar of wanneer. Achter het glas stonden klokken in alle vormen en maten. Wandklokken met vergeelde wijzerplaten. Staande klokken waarvan het hout donker en diep glansde. Kleine reiswekkers, barokke uurwerken, sommige stil, andere tikkend, allemaal tegelijk en toch niet synchroon.

Boven de gevel hing een oud uithangbord:

Klokken & Antiek

De verf was afgebladderd, de letters scheef, alsof ze ooit haastig waren aangebracht. Het bord wiegde zachtjes in de wind, kraakte bij elke beweging.

Lucas slikte. Zijn mond was ineens droog.

De wereld om hem heen leek verder te vervagen. Het geluid van de regen werd doffer, de stad achter hem verder weg. Hij voelde opnieuw het horloge in zijn zak, maar nu was het anders. Zwaarder. Warmer. Alsof het reageerde.

Dit voelde niet als toeval.

Hij had hier nog nooit bewust voor gestaan, daar was hij zeker van. En toch knaagde er iets van herkenning, diep onder zijn ribben. Alsof hij deze plek al eens had gezien, niet met zijn ogen, maar ergens anders. In een droom misschien. Of in een verhaal dat hij vergeten was.

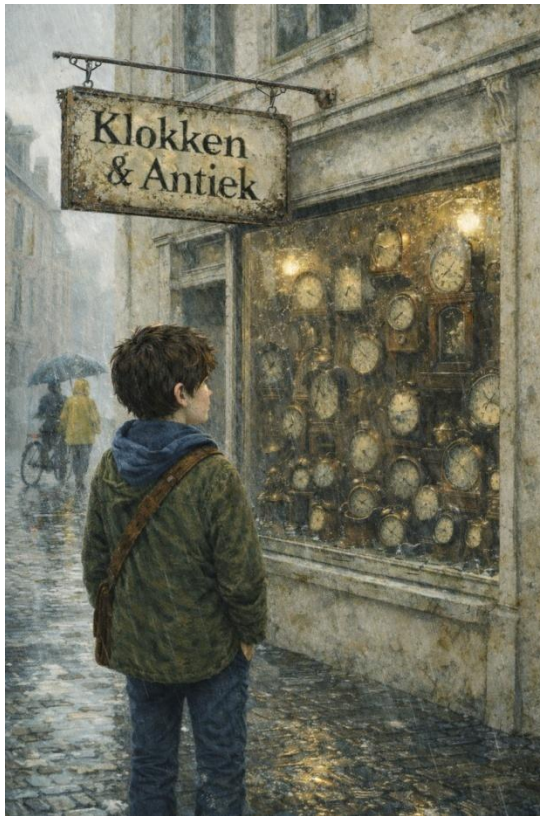
Hij deed een stap dichterbij naar de etalage. Zijn adem besloeg het glas. Van dichtbij zag hij hoe oud sommige klokken werkelijk waren: haarscheurtjes in het emaille, wijzers die ooit goudkleurig moesten zijn geweest. Eén klok, helemaal achterin, leek hem aan te kijken. De wijzers stonden stil, exact op vijf voor twaalf.

Lucas' hart sloeg een fractie sneller.

Hij rechte zijn rug, liet zijn hand even rusten op de deurklink, zonder deze al naar beneden te drukken. Het metaal voelde koud, maar niet vijandig. Meer... afwachtend.

Achter hem viel de regen gestaag door. Voor hem lag iets wat hij nog niet kon benoemen.

En ergens, diep in het zakhorloge, leek een radertje heel zachtjes te verschuiven.

-Boven de gevel hing een oud uithangbord:

Klokken & Antiek

De verf was afgebladderd, de letters scheef, alsof ze ooit haastig waren aangebracht.-

2. *de Verkoper*

De deurbel klingelde helder toen Lucas de winkel binnenstapte. Het geluid sneed scherp door de stilte heen, alsof het niet alleen zijn komst aankondigde, maar ook iets anders wakker maakte. Iets dat al lang had liggen wachten.

De deur viel langzaam achter hem dicht.
Meteen veranderde de wereld.

De regen, de straat, de grijze lucht, ze bleven achter aan de andere kant van het glas. Hierbinnen was de lucht zwaar en warm, doordrenkt van de geur van oud hout, metaal en machineolie. Het rook naar tijd. Naar jaren die zich hadden opgestapeld zonder ooit helemaal te verdwijnen. Lucas ademde onbewust iets dieper in. Zijn borstkas voelde vreemd strak, alsof hij een ruimte was binnengegaan waar hij niet alleen met zijn lichaam aanwezig was, maar ook met alles wat hij ooit geweest was.

Overal om hem heen tikten klokken.

Niet in harmonie. Niet in chaos. Maar elk met hun eigen tempo, hun eigen koppige ritme. Snelle tikken, trage slagen, zachte mechanische zuchten. Het was alsof de winkel ademde, alsof elke klok een hartslag was van iets groters. Lucas bleef even staan, vlak bij de deur, zijn hand nog half om de deurklink geklemd. Hij voelde zich bekeken, al had hij nog niemand gezien.

Toen klonk de stem.

“Lucas.”

Niet luid. Niet dreigend. Rustig. Zeker.
Alsof de naam hier thuishoorde.

Zijn hand liet de klink los. Zijn schouders spannen zich onbewust aan.

Achter de toonbank stond de verkoper.

Dezelfde man als toen. Er was geen twijfel mogelijk. De kromme, stevige oude man met zijn lange, bruine jas. Zijn handen rustten op het hout van de toonbank, breed, knokig, met aderen die zich als rivieren onder zijn huid aftekenden.

Zijn gezicht was onveranderd. Misschien zelfs iets scherper. Amandelvormige, diepliggende ogen keken Lucas aan. Niet vluchtig, maar onderzoekend. Het soort blik dat niet alleen zag hoe iemand erbij stond, maar ook wat hij met zich meedroeg. Herinneringen. Twijfels. Geheimen.

Lucas had het gevoel dat de man hem al had bekeken nog vóór hij de winkel binnenstapte.

“Goedemiddag,” zei Lucas voorzichtig. Zijn stem klonk zachter dan hij had verwacht, alsof de ruimte hem dempte.

De man knikte langzaam. Een bijna onmerkbare beweging. Zijn ogen verlieten Lucas geen moment.

“Je ziet er ouder uit,” zei hij toen. “Tijd doet dat.”

Er zat geen oordeel in zijn stem. Ook geen medelijden. Het was een constatering, zoals je zou zeggen dat hout werkt of dat metaal roest.

Lucas slikte. “Dat zegt iedereen,” mompelde hij, meer tegen zichzelf dan tegen de verkoper.

De man trok heel licht een mondhoek op. Geen glimlach. Meer een teken van herkenning.

Lucas begon te lopen. Langzaam. Voorzichtig. Zijn schoenen kraakten zacht op de houten vloer, die op sommige plekken mee leek te geven, alsof hij al duizenden voeten had gedragen en elk daarvan had onthouden. Hij liep langs vitrines vol horloges, zakklokken, kleine uurwerken waarvan de wijzers trilden alsof ze nerveus waren. Af en toe bleef hij even staan, boog zich voorover, keek. Maar steeds voelde hij die

blik in zijn rug. De verkoper bewoog niet, maar zijn aanwezigheid vulde de ruimte.

Toen bleef Lucas staan.

Aan de muur, iets hoger dan ooghoogte, hing een schilderij.

Het trok hem aan zonder dat hij precies kon zeggen waarom. Rook steeg op uit het doek, dik en donker. Vlammen likten langs ingestorte muren. Stenen vielen, mensen renden, kleine figuren, nauwelijks uitgewerkt, maar hun paniek was voelbaar. Het was Delft. Zijn Delft. Maar niet zoals hij het kende. Dit was verwoesting. Chaos. Een stad die op een enkel moment alles verloor.

Zijn maag trok samen.

“Een replica,” klonk de stem van de verkoper, nu dichterbij. Lucas had niet gehoord dat hij van achter de toonbank was gekomen. “Van *Het springen van de kruittoren in Delft, 12 oktober 1654.*”

Lucas knikte langzaam, zijn ogen nog steeds op het schilderij gericht. Hij kende het verhaal. Iedereen in Delft kende het. De ontploffing die een groot deel van de stad had weggevaagd. Tijd, gevangen in een enkele seconde.

Zijn blik gleed naar de lijst.

Die was anders dan hij had verwacht. Geen simpele houten rand, maar diep gegraveerd met symbolen die zich in elkaar leken te bewegen. Spiralen die nergens begonnen en nergens eindigden. Zandlopers die tegelijk leeg en vol leken. Vormen die hij niet kon benoemen, maar die hem vreemd vertrouwd voorkwamen. Hij strekte zijn hand uit en raakte het hout aan.

Het voelde warm.

Niet lichaamstemperatuur-warm, maar alsof het hout iets vasthield. Iets had opgenomen.

“Je mag hem meenemen,” zei de verkoper plotseling. “Voor tien euro.”

Lucas draaide zich verrast om. “Tien... euro?” Dat klonk absurd. Te weinig. Onrealistisch.

De man boog iets naar voren. Nu zag Lucas hoe scherp zijn ogen werkelijk waren. Hoe ze flitsten, alsof ze iets aftastten, iets controleerden.

“Maar,” vervolgde hij zacht, “alleen als je belooft de lijst goed te bestuderen.” Een korte pauze. “En dat je je zakhorloge dicht bij je houdt...”

Zijn stem werd iets lager.

“Óf heb je dat niet meer??!!!”

De woorden sneden door Lucas heen. Zijn hand schoot automatisch naar zijn jaszak, nog vóór hij had nagedacht. Zijn vingers sloten zich om het koude, vertrouwde metaal.

“Natuurlijk wel,” zei hij snel. Te snel misschien. “Altijd.”

Want sinds die bewuste dag van Kerstavond, een dag waar hij nooit over sprak, een dag die zich vast had gezet in zijn geheugen als een barst in glas, had hij het zakhorloge geen enkele keer thuisgelaten. Niet één keer. Zelfs niet 's nachts. Je wist maar nooit. Dat had ome Joep altijd gezegd.

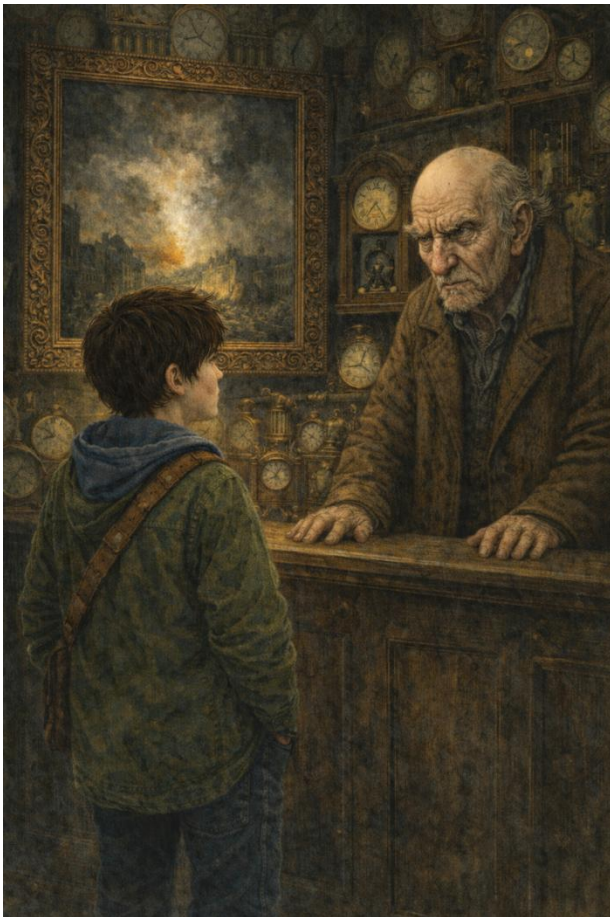
De verkoper rechte zich langzaam. Een glimlach verscheen nu wél, maar hij bereikte zijn ogen niet.

“Verder hoeft ik niets te zeggen,” zei hij. “Alles wat belangrijk is, heb je al bij je.”

Zijn blik bleef nog even op Lucas rusten, zwaar, aandachtig, alsof hij een laatste meting deed. Toen draaide hij zich om en liep terug naar de toonbank, zijn jas zacht ritselend bij elke stap.

De klokken tikten door.

Lucas bleef staan bij het schilderij, zijn hand nog steeds op de warme lijst. Buiten regende het. Binnen voelde het alsof de tijd net iets anders liep. En diep in zijn jaszak, tegen zijn hand aan, leek het zakhorloge heel even, maar heel even anders te tikken dan daarvoor.

-Dezelfde man als toen. Er was geen twijfel mogelijk.-

3. *het Symbool*

Thuis was het stil.

Niet het prettige soort stilte dat rust brengt, maar een broze, gespannen stilte, alsof het huis luisterde. De regen tikte zacht maar onafgebroken tegen het raam van Lucas' slaapkamer, een onregelmatig ritme dat zich mengde met het verre geruis van auto's op nat asfalt. Af en toe kraakte het oude huis lichtjes, werkend onder de kou en het vocht. Lucas sloot de deur achter zich en bleef even staan, zijn hand nog op de klink, alsof hij wilde controleren of hij echt alleen was.

Voorzichtig zette hij het schilderij op zijn bureau, alsof hij bang was dat een verkeerde beweging iets onherstelbaars zou veroorzaken. Het hout maakte een dof geluid toen het het bureaublad raakte. Hij trok zijn jas uit, hing die over de stoel en voelde pas toen hoe moe hij eigenlijk was. Zijn schouders protesteerden. Zijn hoofd voelde zwaar, vol.

Maar nieuwsgierigheid won het altijd.

Hij pakte zijn vergrootglas uit de lade, hetzelfde dat hij vroeger gebruikte om insecten te bestuderen, en deed de bureaulamp aan. Het licht sprong fel aan en sneed door de halfduistere kamer. Het viel precies op de lijst, alsof die daar speciaal voor had gewacht.

Lucas ging zitten. Hij schoof dichterbij. Heel langzaam liet hij het vergrootglas over de gravures glijden. Elke groef was diep en scherp, geen decoratief houtsnijwerk voor de sier. Dit was met aandacht gemaakt. Met geduld. Met een bedoeling.

Hij volgde een spiraal met zijn vinger, voelde hoe het hout glad was van ouderdom, maar nog steeds stevig. Sommige symbolen leken zich te herhalen, net iets anders gedraaid of vervormd, alsof ze variaties waren op hetzelfde thema. Tijd. Beweging. Overgang.

Minuten verstreken zonder dat hij het merkte.

Hij vergat de regen. Vergat de kou die langzaam langs het raam naar binnen kroop. Hij leunde steeds dichterbij naar voren, zijn adem onbewust ingehouden, zijn ogen brandend van concentratie. Soms dacht hij een patroon te zien, een volgorde, maar zodra hij die probeerde vast te houden, gleed het weg. Hoe langer hij keek, hoe duidelijker het werd dat hij eigenlijk niet wist waarnaar hij zocht.

Dat maakte hem onrustig.

Na het avondeten, dat hij haastig en zonder smaak had gegeten, keerde hij meteen terug naar zijn kamer. Het schilderij stond nog precies zoals hij het had achtergelaten, badend in het licht van de lamp, alsof het hem verwijtend aankeek. Hij voelde zijn geduld dunner worden, rafeliger.

“Wat verberg je?” mompelde hij.

Met iets minder zorg draaide hij het schilderij om en legde het plat op zijn bed.

Ttik.

Het geluid was klein, scherp, duidelijk verkeerd.

Lucas bevroor.

Zijn blik schoot naar de vloer. Daar, naast het bed, lag iets dat er net nog niet had gelegen. Een klein metalen stukje. Het glansde zwak in het licht van de lamp. Zijn hart begon sneller te kloppen.

Langzaam bukte hij zich en raapte het op. Het voelde koud aan, zwaarder dan hij had verwacht. Een kronkelend symbool. Precies hetzelfde als in de lijst gegraveerd stond. Niet vergelijkbaar, maar identiek.

Hij liep terug naar het bureau, zette het stukje onder het felle licht en hield het vergrootglas erboven. De randen waren scherp, alsof het niet zomaar was afgebroken maar losgelaten. Op de achterkant zat een minuscuul inkepinkje, bijna onzichtbaar. Geen toeval. Niets hier was toeval.

En toen.....

Tik... tak...

Lucas verstijfde.

Het geluid kwam niet van de klokken in de winkel. Het kwam van zijn jas. Van zijn zak.

“Nee,” fluisterde hij.

Het zakhorloge begon ineens weer te tikken. Niet het rustige, bijna geruststellende tikken dat hij kende, maar nadrukkelijk. Dwingend. Alsof het zijn aandacht opeiste.

Tik... tak...

Hij greep het horloge vast en trok het uit zijn jaszak. Het metaal voelde heet en koud tegelijk, alsof zijn huid het niet goed kon plaatsen. Zijn handen begonnen licht te trillen.

“Niet nu,” zei hij hardop, alsof hij daarmee iets kon tegenhouden.

Maar diep vanbinnen wist hij het al.

Hij wist precies wat hem te wachten stond.

Waar ga ik nu weer heen, dacht hij paniekerig. Of beter gezegd... naar welk jaar ga ik nu weer heen?

Tik... tak...

Het geluid werd harder. Te hard voor zo'n klein mechanisme. Het vulde de kamer, overstemde zelfs het tikken van de regen tegen het raam. De lucht leek ineens te veranderen. Ze werd scherp. Dun. Elke ademhaling prikte in zijn longen.

Zijn adem vormde een wolkje.

De temperatuur kelderde. Lucas voelde kippenvel over zijn armen trekken, voelde hoe zijn vingers langzaam stijf werden. De lamp flikkerde. Eén keer. Twee keer.

En toen verscheen ze.

De grijze wolk.

Eerst klein, als een vage schaduw aan de rand van zijn zicht. Maar ze groeide snel, draaide zich los van de hoek van de kamer, kronkelde door de lucht alsof ze een eigen wil had. Alles begon te vervagen. De muren, zijn bureau, zijn bed, ze verloren hun scherpe randen.

Lucas probeerde zich vast te houden aan het horloge, aan het metaal in zijn handen. Zijn hart bonkte in zijn keel. De vloer leek onder hem vandaan te glijden. De kamer draaide. Zijn maag trok samen.

“Rustig,” probeerde hij zichzelf toe te spreken. “Rustig blijven.”

Maar de woorden verdwenen in het allesomvattende tikken.

Tik... tak...

De grijze wolk sloot zich om hem heen.

En toen was er geen slaapkamer meer. Geen regen. Geen heden.

Alleen beweging.

En tijd, die zich opnieuw openvouwde.

-Maar ze groeide snel, draaide zich los van de hoek van de kamer,-

4.
10 Oktober 1654

Toen de rook optrok, stond Lucas midden op een plein.

Het voelde alsof hij uit diepe kou wakker werd. Zijn hoofd tolde, zijn maag lag ergens ter hoogte van zijn knieën en zijn oren suisdan alsof hij net onder water was geweest. Hij zette zijn voeten iets wijder uit elkaar om niet om te vallen en kneepte zijn ogen dicht. Ademhalen. Eerst ademhalen.

Langzaam opende hij zijn ogen.

Voor hem rees de Nieuwe Kerk op, onmiskenbaar dezelfde kerk die hij kende, maar tegelijk totaal anders. Het steen was lichter, schoner, alsof het nog niet eeuwenlang door regen en rook was aangetast. Geen verkeersborden. Geen lantaarnpalen. Geen asfalt. Het plein bestond uit ongelijk gelegde stenen, modderig aan de randen, met diepe karrensporen die zich als littekens door het oppervlak trokken.

Geluiden overspoelden hem.

Stemmen. Rauwe stemmen, luid en ongefilterd. Het ritmische geklap van paardenhoeven op steen. Het kraken van houten wielen. Het gesnuif van dieren, het geroep van kooplieden, het gekletter van metaal. De lucht rook naar mest, nat hout, rook en iets zuurs... bier misschien, of afvalwater.

Lucas draaide langzaam een rondje om zijn as.

Mensen staarden naar hem.

Niet openlijk vijandig, maar duidelijk verbaasd. Zijn jas, zijn schoenen, de manier waarop hij stond, alles aan hem schreeuwde *vreemd*. Hij voelde een steek van paniek opkomen en greep automatisch naar zijn jaszak. Het zakhorloge zat er nog. Dat stelde hem vreemd genoeg gerust.

“Gaat het?”

De stem kwam van rechts.

Een meisje stond een paar passen verderop. Ze was ongeveer zijn leeftijd, misschien iets jonger. Haar donkerbruine jurk was eenvoudig, grof geweven, met een schort dat ooit licht van kleur moest zijn geweest maar nu vol vlekken zat. Haar mouwen waren opgestroopt tot net onder haar ellebogen. Haar handen, Lucas zag het meteen, waren ruw, met kleine littekens en rode plekken van hard werk.

Ze keek hem aan met een mengeling van argwaan en nieuwsgierigheid.

“Ik... denk het,” zei Lucas langzaam. Zijn stem klonk vreemd in zijn eigen oren, te modern, te vlak. Hij schraapte zijn keel. “Ik was even... duizelig.”

Het meisje kneep haar ogen iets samen. “Je stond te wankelen alsof je zo van de daken was komen vallen.”

Dat was... niet eens zo ver van de waarheid.

“Ik ben Mies,” vervolgde ze na een korte stilte. “Dienstmeisje.” Ze zei het alsof het tegelijk een uitleg en een waarschuwing was.

Lucas knikte. “Lucas.”

Ze keek hem van top tot teen aan. Zijn sneakers bleven iets te lang haar aandacht trekken. “Rare schoenen,” zei ze uiteindelijk. “Van wat voor leer zijn die?”

“Eh... dat is geen leer,” antwoordde hij eerlijk.

“Dat dacht ik al,” zei Mies, niet overtuigd. Ze zette haar handen in haar zij. “Waar kom jij vandaan, Lucas-met-geen-leer?”

Hij aarzelde. Alles in hem schreeuwde dat hij voorzichtig moest zijn. “Niet... hier vandaan.”

Dat viel duidelijk verkeerd.

“Dat zie ik,” zei ze scherp. “En toch sta je hier midden op het plein alsof je er thuishoort.” Ze wierp een blik om zich heen, alsof ze controleerde of iemand meeluisterde. “Je bent geen bedelaar. Geen koopman. Geen knecht. Wat *ben* je dan?”

Lucas slikte. Dit was het moment.

“Welke dag is het vandaag?” vroeg hij.

Mies keek hem aan alsof hij zojuist had gevraagd of water nat was. “Heb je je hoofd gestoten?”

“Alsjeblieft,” zei Lucas zacht. “Welke dag.”

Ze zuchtte, zichtbaar geïrriteerd. “Het is zaterdag de tiende oktober.” Ze pauzeerde. “In het jaar onzes Heren 1654.”

De woorden sloegen in als een klap.

Lucas voelde hoe de wereld even wegzakte. Zijn knieën werden slap. Hij moest zich dwingen rechtop te blijven staan.

1654.

Twee dagen.

Hij keek op, zijn hart bonzend. “Dank je,” zei hij hees.

Mies trok een wenkbrauw op. “Je doet alsof ik je zojuist verteld heb dat de hemel instort.”

“Dat... zou nog meevallen,” mompelde Lucas.

Ze kneep haar ogen weer samen. “Je praat vreemd.”

“Ik *ben* vreemd,” zei hij, voordat hij zich kon tegenhouden.

Dat leverde haar een snuivend lachje op. “Dat heb ik gemerkt.”

Ze draaide zich om en begon te lopen, duidelijk van plan haar weg te vervolgen. Na een paar stappen keek ze over haar schouder. “Kom je, of blijf je hier nog meer mensen aanstaren?”

Lucas aarzelde een fractie van een seconde en volgde haar toen.

Terwijl ze samen door de straten liepen, keek Lucas zijn ogen uit. Smalle steegjes. Lage huizen met houten gevels. Open goten langs de straat. Wasgoed dat tussen ramen hing. Kinderen die blootsvoets speelden, vrouwen die emmers water droegen, mannen die luid discussieerden over prijzen en handel.

“Waar werk jij eigenlijk?” vroeg Lucas voorzichtig.

“Bij meneer Van Leeuwenhoek,” antwoordde Mies kort.

Dat deed hem bijna struikelen.

“Antoni... van Leeuwenhoek?” vroeg hij.

Ze bleef abrupt staan en draaide zich om. “Je kent zijn naam?”

Lucas vloekte inwendig. “Van... horen zeggen.”

Haar blik werd weer wantrouwig. “Hij is een gerespecteerd man. Een lakenhandelaar.” Ze pauzeerde. “En hij heeft vreemde hobby’s.”

Lucas’ hart sloeg een slag over. “Wat voor hobby’s?”

“Glas,” zei Mies. “Altijd met glas bezig. Lenzen slijpen. Kijken naar dingen die niemand anders ziet.” Ze haalde haar schouders op. “Ik begrijp er niets van.”

Lucas glimlachte zwak. “Dat kan ik me voorstellen.”

Ze liepen verder. De afstand tussen hen was klein, maar voelbaar. Mies hield hem duidelijk in de gaten. Elke keer als hij iets te verbaasd keek, elk woord dat net iets te vreemd klonk, werd door haar opgeslagen.

“Je kunt hier niet zomaar rondlopen,” zei ze uiteindelijk, minder scherp dan eerst. “Mensen gaan vragen stellen.”

“Dat doen ze al,” zei Lucas.

Een klein, schuin lachje verscheen op haar gezicht. “Dat is waar.”

Na een paar straten wees ze naar een eenvoudig maar netjes huis. “Daar werk ik.”

Lucas bleef staan. “Dank je. Voor... alles.”

Ze keek hem aan, dit keer langer. Haar houding ontspande iets. “Je bent geen slechte jongen,” zei ze aarzelend. “Alleen... verdwaald.”

Dat woord raakte hem harder dan hij had verwacht.

“Ja,” zei hij zacht. “Dat ben ik.”

Mies knikte langzaam. “Als je hulp nodig hebt,” zei ze, bijna tegen haar zin, “dan weet je nu waar ik ben.”

Ze draaide zich om en liep weg, maar niet zonder nog één keer over haar schouder te kijken.

Haar blik was niet langer sarrig.

Meer... nieuwsgierig.

En misschien... heel voorzichtig een beetje vriendelijk.

-Mensen staarden naar hem "Gaet het?" De stem kwam van rechts.-

5. *de Schilder in de Straat*

Samen liepen ze door oud Delft.

De straten werden smaller naarmate ze verder van het plein af raakten. Huizen stonden scheef tegen elkaar aan, alsof ze steun bij elkaar zochten, hun gevels getekend door vocht, rook en leeftijd. Balken staken uit boven de straat, ramen hingen laag, en uit open luiken klonken stemmen die tegen de muren weerkaatsten en zich vermengden met het gekraak van karren en het doffe ritme van paardenhoeven. Alles was dichtbij. Te dichtbij. De stad ademde in korte, ruwe halen.

Lucas liep naast Mies, soms een halve stap achter haar. Zijn blik schoot van links naar rechts. Hij probeerde alles tegelijk te onthouden: de kleuren van de huizen, het patroon van de stenen, de manier waarop mensen hem aankeken. Kort, aftastend, soms wantrouwig. Hij voelde zich zichtbaar, kwetsbaar. Zijn hand gleed weer naar zijn jaszak. Het zakhorloge zat er nog. Stil.

“Je kijkt alsof je elk moment iets verwacht,” zei Mies plotseling, zonder haar tempo te vertragen.

Lucas knipperde. “Doe ik dat?”

“Ja,” zei ze. “Alsof de straat onder je voeten kan verdwijnen.”

Hij haalde zijn schouders op. “Zo voelt het ook een beetje.”

“Daar moet je hier mee oppassen,” zei ze. “Mensen vertrouwen geen jongens die te veel kijken.”

Net toen ze een bocht omgingen, kwam er iemand haastig uit een zijstraat. Lucas moest abrupt stoppen om niet tegen hem aan te botsen.

“Pas op!”

Voor hen stond een jonge man, zo rond de tweeëntwintig jaar oud, met donkere, gekrulde haren die ongekamd onder zijn muts vandaan piekten. Zijn handen zaten onder de verf. Blauw, oker, rood.. en onder zijn arm droeg hij potjes, doeken en lappen stof die gevaarlijk wiebelden bij elke beweging.

Mies deed een stap opzij en trok Lucas automatisch mee.

“Goedendag, meneer,” zei ze beleefd, met een klein knikje.

Lucas keek op.

Er ging een schok door hem heen. Niet meteen herkenning, maar iets diepers... een vaag, scherp gevoel van *dit gezicht hoort niet onbekend te zijn*. De stand van de ogen. De lijn van de neus. De mond die leek te twijfelen tussen ernst en glimlach. Zijn hart sloeg sneller.

“Wacht.....” zei Lucas, voordat hij er erg in had.

De jonge man bleef staan en keek hem aan, zichtbaar verrast maar niet geïrriteerd. “Ja?”

Lucas voelde zijn keel droog worden. Hij zocht naar woorden die niet bestonden. “Het spijt me,” begon hij, “maar... ken ik u niet ergens van?”

De man glimlachte kort, bijna verontschuldigend. “Nee,” zei hij rustig. “Dat denk ik niet.” Zijn blik bleef even op Lucas rusten, nieuwsgierig. “Wat is uw naam, als ik vragen mag?”

“Lucas,” zei hij automatisch.

“Wel, Lucas,” zei de man terwijl hij zijn potjes iets beter onder zijn arm klemde, “dan vrees ik dat u zich vergist.” Hij knikte vriendelijk. “Mijn naam is Carel Fabritius.”

De naam landde.

Niet bij Mies, zij reageerde nauwelijks, alsof het een naam was als alle andere maar bij Lucas sloeg hij in als een bom. Zijn maag trok samen. Beelden flitsten door zijn hoofd: een klein schilderij van een distelvink, levensecht en kwetsbaar. Een zelfportret. Musea. Boeken. Een kunstenaar die hier nog leefde. Nu.

“U... u schildert,” zei Lucas zacht, bijna eerbiedig.

Carel keek hem verrast aan, en iets in zijn blik verzachtte. “Dat doe ik,” zei hij. “Wanneer het licht het toelaat.”

“Altijd met verf,” zei Mies nuchter. “En altijd haast.”

Carel lachte kort. “Schuldig.” Hij hief een van de potjes iets omhoog. “Ik kom net van de apotheek. Pigmenten, van planten, mineralen, soms van dieren. Ik meng ze met lijnolie, soms met ei. Goede verf kost tijd.” Zijn stem werd warmer terwijl hij sprak, alsof hij even alles om zich heen vergat.

Lucas voelde het branden in zijn borst. De woorden lagen klaar. De waarschuwing. *Over twee dagen.* Zijn lippen gingen al open.

Maar Carel deed een stap achteruit.

“Ik moet verder,” zei hij verontschuldigend. “Het licht wacht niet.” Hij knikte naar Mies. “Goede dag.”

“Goede dag,” antwoordde zij.

Carel keek Lucas nog één keer aan. Zijn blik bleef net iets langer hangen dan nodig was, alsof hij iets zag wat hij niet kon plaatsen. Toen draaide hij zich om en verdween in de smalle straat, zijn voetstappen snel opgeslokt door het geluid van de stad.

Lucas bleef staan. Zijn hart bonsde in zijn keel.

“Wat *was* dat?” vroeg Mies.

Hij slikte. “Hij leek op iemand die ik ken,” zei hij langzaam.

“Dan ken jij veel mensen,” zei ze. “Want ik zie hem hier vaak.”

“Ja,” fluisterde Lucas. “Maar dat kan niet.”

Mies keek hem onderzoekend aan. Niet sarrig dit keer. Meer oplettend. “Je praat soms alsof je dingen weet die je niet hoort te weten.”

Lucas keek naar de plek waar Carel was verdwenen.
“Soms,” zei hij zacht, “kom je iemand tegen die je alleen uit verhalen kent.”

Mies snoof, maar zonder spot. “Dan zijn het vreemde verhalen.”

Dat waren ze ook.

En hij leefde er nu middenin.

-“Goedendag, meneer,” zei ze beleefd, met een klein knikje. Lucas keek op. Er ging een schok door hem heen.-

6.

Wat niet gezegd mag Worden

Het was zondag 11 oktober, en de dag kreeg een eigen ritme. Geen strak ritme zoals Lucas dat kende uit zijn eigen tijd, met schema's en meldingen, maar een levend, ademend patroon van geluiden, geuren en bewegingen dat nooit precies hetzelfde was. Zelfs herhaling voelde hier anders; elke dag leek een variatie op de vorige, alsof de stad zelf improviseerde en niemand de maat sloeg.

Elke ochtend begon met klokken.

Niet één klok, maar tientallen tegelijk. Vanuit huizen, werkplaatsen en kerken. Sommige sloegen helder en scherp, andere klonken dof en hees, alsof ze al moe waren vóór de dag goed en wel begonnen was. Ze liepen niet gelijk; elke klok volgde zijn eigen waarheid. Lucas lag dan wakker en luisterde, probeerde onbewust patronen te herkennen, maar gaf het steeds weer op. Tijd was hier geen rechte lijn. Tijd was een koor dat nooit helemaal samen zong.

Hij sliep in het bijschuurtje achter het huis waar Mies werkte.

Het schuurtje was laag en smal, nauwelijks breder dan hijzelf. De houten deur hing altijd een beetje scheef en sloot nooit helemaal, hoe voorzichtig je haar ook dichttrok. Door de kieren in de planken kroop 's nachts de kou naar binnen, samen met de geur van nat hout, aarde en oud stro. Op de grond lag een dikke laag stro, samengedrukt door jaren van gebruik. Het prikte door zijn kleding heen, hoe vaak hij het ook herschikte, maar na een lange dag viel hij er toch in slaap. Diep zelfs, alsof zijn lichaam wist dat het moest rusten zolang het kon.

's Nachts hoorde hij alles.

Het zachte schuifelen van ratten langs de muur. Het rustige kauwen van een paard ergens verderop. Af en toe stemmen, gedempt door muren en afstand. En altijd, op de achtergrond, het tikken van klokken, soms ver weg, soms angstaanjagend dichtbij. Dan lag hij met zijn handen op zijn borst, het zakhorloge veilig onder zijn hemd, en vroeg hij zich af of de tijd hem in de gaten hield, zoals hij haar in de gaten hield.

Mies bracht hem eten.

Eenvoudig eten. Stevig, donker brood, soms zo hard dat hij het eerst in water moest dopen. Dunne soep van kool of ui, waarin soms meer water dan groente zat. Af en toe een stukje kaas. Op een goede dag een appel. Hij klaagde niet. De honger maakte alles smakelijker, en er zat iets eerlijks in dit eten. Het was gemaakt om te voeden, niet om te plezieren.

Ze ging vaak bij hem zitten op de omgekeerde ton naast het schuurtje, haar voeten bungelend boven de aarde.

“Je eet alsof je bang bent dat het wegloopt,” zei ze eens, terwijl ze hem aandachtig gadesloeg.

Lucas haalde zijn schouders op. “In mijn wereld... is eten nooit zeker.”

Ze fronste. “Rare wereld.”

“Ja,” zei hij zacht. “Dat is het.”

Overdag liepen ze door de stad. Ze hoorden het geroep van marktkooplui, het klappen van leer bij schoenmakers, het schrapen van hout bij timmerlieden. De lucht was een mengeling van rook, brood, mest en water. Kinderen renden langs hen heen, lachten luid, botsten tegen benen zonder zich te verontschuldigen. Vrouwen discussieerden fel over prijzen. Mannen riepen elkaar toe vanaf karren, soms lachend, soms scheldend.

En overal: klokken.

Lucas begon ze te herkennen. Niet bewust, maar gevoelsmatig. Deze hoorde bij een bakker. Die bij een werkplaats. Die ene, met een lichte afwijking in het tikken, hing ergens hoog en sloeg altijd een fractie te laat. Hij voelde hoe iets in hem aansloeg bij elk geluid, alsof het horloge in zijn zak meeluisterde.

Mies merkte zijn aandacht.

“Waarom luister je altijd zo?” vroeg ze, terwijl ze samen over een brug liepen en het water traag onder hen door gleed.

“Omdat klokken niet alleen tijd meten,” zei hij. “Ze maken tijd.”

Ze trok een gezicht. “Je praat soms alsof je meneer Van Leeuwenhoek bent.”

Alsof ze hem had opgeroepen, ontmoetten ze Antoni opnieuw.

In zijn winkel was het stiller dan Lucas had verwacht. Geen geroep, geen klokken, alleen het zachte geschuifel van mensen die binnenkwamen en Antoni's rustige ademhaling. Hij begroette iedere klant, kende de meesten bij naam, en werkte intussen verder alsof zijn handen onafhankelijk van de wereld functioneerden.

“Je bent er weer,” zei hij zonder op te kijken.

“Hij blijft hangen,” zei Mies.

“Goed,” antwoordde Antoni.

“Blijven is beter dan oppervlakkig kijken.”

Hij liet Lucas even meekijken en zei toen, bijna terloops: “De wereld is groter dan mensen willen toegeven.”

Lucas knikte. “Dat weet ik.”

Antoni keek hem nu wél aan. Lang. Aandachtig. “Jij,” zei hij langzaam, “draagt iets bij je wat tikt.”

Lucas verstijfde.

“Een horloge,” vervolgde Antoni. “Niet hier gemaakt.”

Mies keek van de een naar de ander. “Hoe weet u dat?”

Antoni glimlachte dun. “Omdat het anders klinkt.”

Die middag liepen Lucas en Mies verder dan normaal, richting de Oostpoort. Buiten de poort veranderde alles. De geluiden werden wijder, de lucht frisser. Geen dichte huizen meer, maar velden, modderige paden en sloten waar het water traag langs het land kroop.

Ze liepen door het gras, hun schoenen werden nat, en voor het eerst sinds zijn aankomst voelde Lucas zijn schouders ontspannen. Ze gooiden steentjes in het water en probeerden wie het verst kon werpen. Mies lachte hardop toen Lucas uitgled en met een plof in de modder belandde.

“Stadsjongen,” plaagde ze.

Hij grijnsde. “Dienstmeisje.”

Het was een kort moment van lichtheid. Van bijna vergeten.

Die avond lag Lucas wakker op het stro in het schuurtje, waar hij voor de tweede nacht al lag.

Het hout kraakte zacht bij elke windvlaag. Door de kieren in de planken sloop koude lucht naar binnen, vermengd met de geur van natte aarde en oud hooi. Zijn rug deed pijn van de harde ondergrond, maar hij verroerde zich niet. Boven hem hing de nacht zwaar en donker, gevuld met geluiden die hij inmiddels begon te herkennen: het zachte schuifelen van dieren, het verre geroep van een wachter, het doffe slaan van een klok die ergens in de stad het uur aangaf, te vroeg of te laat, hij wist het niet.

Klokken liepen hier nooit gelijk.

Zijn hand lag op zijn borst, het zakhorloge veilig onder zijn hemd. Hij voelde het gewicht ervan, geruststellend en dreigend tegelijk. Het tikte niet. Nog niet. Maar hij wist dat het luisterde.

Zijn gedachten bleven malen.

Aan Mies, die steeds minder afstand hield, die hem nu soms aankeek alsof ze meer zag dan alleen een vreemde jongen met rare kleren. Aan haar stem, die zachter was geworden. Aan haar vragen. Aan wat hij haar niet kon zeggen.

Aan Antoni, met zijn lenzen en zijn scherpe blik, die dingen zag die anderen niet eens vermoedden. Aan de manier waarop hij had geluisterd naar het horloge zonder het ooit te zien.

En aan Carel.

Aan verf.

Aan licht.

En aan de volgende morgen die nu onverbiddelijk dichterbij kwam.

Buiten sloeg een klok.

Even later nog één.

Niet tegelijk.

Nooit tegelijk.

Lucas sloot zijn ogen. Zijn adem ging langzaam, maar zijn hart bleef onrustig. Hij wist dat de stad sliep zonder te weten wat haar te wachten stond. Dat mensen dromen hadden die nooit afgemaakt zouden worden. Dat tijd zich al had vastgezet, als een gespannen draad.

En ergens, diep in het zakhorloge, leek iets zich voor te bereiden.

Tijd hield zijn adem in.

-..richting de Oostpoort. Buiten de poort veranderde alles. De geluiden werden wijder, de lucht frisser. Geen dichte huizen meer, maar velden, modderige paden en sloten waar het water traag langs het land kroop.-

Op weg naar het Onvermijdelijke

Op **12 oktober** begon de dag zacht.

De lucht was helder op een manier die bijna misleidend was. Een dunne nevel hing nog boven de straten, maar de zon brak er al doorheen en legde een warm, goudachtig licht op de gevels. Het was een rustige ochtend. Te rustig. De stad leek loom, alsof ze zich nog eens omdraaide voordat ze echt wakker werd.

Lucas en Mies wandelden zonder doel.

Tenminste, zo voelde het voor Mies. Ze liet zich leiden door de straat, door waar haar voeten haar brachten. Ze wees Lucas op kleine dingen: een kat die opgerold lag te slapen op een vensterbank, een vrouw die haar was uitklopte en daarbij zachtjes mopperde, een kind dat met een houten tol speelde en juichte als hij bleef draaien. Er zat iets lichts in haar stem vandaag. Iets bijna zorgeloos.

“Je kijkt minder gespannen,” zei ze glimlachend.

Lucas probeerde die glimlach terug te geven. Hij probeerde haar woorden te geloven. Maar diep vanbinnen voelde hij het al sinds hij wakker was: een strakke knoop in zijn maag, een onrust die hij niet kon wegademen. Het was alsof zijn lichaam iets wist wat hij zelf niet onder ogen durfde te zien.

Ze liepen verder.

Zonder dat Lucas het merkte, of misschien juist omdat hij het niet *wilde* merken, veranderde de stad langzaam om hen heen. De straten werden breder. Er waren minder woonhuizen, meer opslagplaatsen. Houten deuren zonder ramen. Muren die hoger en massiever waren. Ook de geluiden veranderden: minder stemmen, meer echo. Hun voetstappen klonken hol, alsof de straat leeg was van leven.

Het Doelenkwartier.

Het woord kwam niet meteen bij hem binnen.
Maar iets anders wel.

Een gevoel.
Een herinnering die niet de zijne was, maar die toch in hem leefde.

Zijn pas vertraagde. Zijn ademhaling werd oppervlakkiger.

“Wat is er?” vroeg Mies, terwijl ze hem aankeek.

“Niets,” zei hij te snel. “Ik..... ik dacht even dat ik iets herkende.”

Ze haalden een hoek om.

Daar stonden twee mannen, dicht bij elkaar, verdiept in gesprek.
Hun stemmen droegen ver in de stille straat.

“Ik moet die buskruitvaten tellen,” zei de een, met een zucht alsof het hem moeite kostte.

Lucas voelde hoe zijn hart een slag oversloeg.
Zijn handen werden koud.

“Dat lukt niet,” antwoordde de ander. “Het is daarbinnen hartstikke donker.”

“Kijk eens wat ik heb,” vervolgde hij opgewekt. “Ik heb een oude lantaarn van huis meegenomen. Ik dacht: die doet het nog wel. Er zit een klein barstje in het glas, maar hij geeft nog goed licht.”

De woorden vielen niet hard. Ze werden niet geschreeuwd. Juist dat maakte ze zo verschrikkelijk.

Buskruitvaten.
Donker.

Lucas' zicht vernauwde zich. De straat leek plotseling verder weg te liggen, alsof hij er niet helemaal meer was. Geluiden doften. Het bloed suisde in zijn oren.

-“Kijk eens wat ik heb,” vervolgde hij opgewekt. “Ik heb een oude lantaarn van huis meegenomen-

Dit was het moment.

Niet straks.

Niet later.

Nu.

Zijn adem stokte.

Hij wist wat er ging gebeuren. Hij wist het al zijn hele leven. En hij wist ook dat hij niets mocht zeggen. Niet *kon* zeggen.

De spanning in zijn borst werd ondraaglijk.

Zijn hand schoot naar voren.

Hij pakte Mies bij haar pols. Niet hard, maar vast.. en draaide zich abrupt om. Te abrupt. Haar schouder schokte mee.

Achter hen praatten de mannen verder. Hun stemmen klonken plots ver weg, alsof ze al tot een andere wereld behoorden. De man met de lantaarn liep naar binnen. Het licht van de vlam danste nog even tegen de muur en verdween.

Lucas keek niet meer om.

Hij begon te rennen.

Niet nadenkend. Niet gepland. Alleen rennen.

“Lucas.... wat doe je?” riep Mies, haar stem brekend terwijl ze struikelde en moeite had zijn tempo bij te houden.

Hij trok haar mee, zijn vingers strak om haar pols geklemd. De straat schoot onder hen door. Zijn schoenen sloegen hard op de stenen. Te hard, te snel. Zijn adem brandde in zijn keel.

Niet kijken.

Niet stoppen.

Niet denken.

“Lucas!” Haar stem sloeg over. “Je doet me pijn!”

Hij voelde het. Hij *wist* het. Maar hij kon haar niet loslaten. Als hij dat deed, zou hij ook zichzelf loslaten. En alles wat hij probeerde tegen te houden.

Hij vertraagde een fractie, net genoeg om haar niet te laten vallen, maar zijn benen bleven dwingen. Zijn hart ramde tegen zijn ribbenkast alsof het eruit wilde breken. Zijn zicht vernauwde zich tot een smalle tunnel van straat, muren, bochten.

Elk geluid achter hen klonk als een aankondiging.
Elke echo als een dreun.
Elke ademhaling als een aftelling.

“Vertrouw me,” hijgde hij, zijn stem rauw, schor, bijna onherkenbaar. “Alsjeblieft.”

“Waar.... waar gaan we heen?” riep Mies. Paniek zat nu vol in haar stem, scherp en onontkoombaar. “Wat *is* er, Lucas?!”

Hij schudde zijn hoofd terwijl hij rende. Niet om haar af te wijzen, maar omdat hij geen woorden had die hij durfde te gebruiken. Woorden zouden het echt maken. Woorden zouden de wereld breken.

De stad leek te kantelen.

De lucht werd dikker, zwaarder, alsof hij erdoorheen moest duwen. Zijn longen brandden. Zijn benen schreeuwden. De muren kwamen dichterbij, de straat leek smaller, alsof Delft zelf probeerde hen vast te houden.

Tranen prikten achter zijn ogen....niet van verdriet, maar van pure, rauwe angst.

Nog een straat.
Nog één bocht.
Nog even weg.

Alsjeblieft.

Achter hen liep de tijd al vooruit.
Onder hen lag ze opgesloten.
En boven hen hield de stad haar adem in.

De volgende seconde voelde eindeloos dichtbij.

En Lucas rende, alsof hij daarmee alles kon tegenhouden
wat onvermijdelijk was.

–“Lucas!” Haar stem sloeg over. “Je doet me pijn!”–

8.
de Dag dat Delft brak

Ze renden tot hun longen brandden.

Hun ademhaling kwam in scherpe, schurende happen. Elke stap sloeg pijn omhoog langs Lucas' schenen, zijn borstkas voelde te strak, te klein voor zijn hart. Achter hen klonk nog steeds het gewone leven van de stad: een stem die lachte, een kar die over stenen ratelde, ergens het doffe slaan van een klok.

En toen.....
veranderde de lucht.

Niet plotseling. Niet met geluid.
Maar met spanning.

Lucas voelde het als eerste in zijn tanden, een trilling diep in zijn kaak. De zon hing nog steeds boven de daken. Stof zweefde traag door de lucht. Een vogel steeg op, klapwiekend, alsof hij ergens voor vluchtte wat nog niemand anders voelde.

De wereld hield haar adem in.

Dit is het, dacht Lucas.
Niet straks.
Nu.

Hij trok Mies tegen zich aan. Niet zacht. Niet voorzichtig. Hij draaide zich om haar heen, drukte haar gezicht tegen zijn borst, zijn handen in haar haar, alsof hij haar kon vastankeren aan het leven.

Een fractie van een seconde.....
een hartslag.....
een eeuwigheid.....

Toen scheurde de wereld open.

Een dreun die niet klonk, maar insloeg.
Een knal die de lucht versplinterde.

Vuur schoot omhoog, verblindend wit en oranje, alsof de zon zelf uit de grond brak. De straat explodeerde. Hout versplinterde met een geluid als brekende botten. Stenen werden projectielen. Glas veranderde in regen van messen. Een hitte golfde langs Lucas' rug, zo door zijn kleren heen.

De schokgolf sloeg hen van de grond.

Lucas voelde niets en alles tegelijk. Zijn lichaam werd gelanceerd, gedraaid, neergesmeten. De grond sloeg uit zijn longen. Zijn oren vulden zich met een allesoverheersende druk, een doffe leegte waarin geen geluid bestond.

Stilte.

Absolute stilte.

Geen klokken.
Geen stemmen.
Geen wereld.

Alleen een hoge, snijdende piep.

Langzaam....te langzaam, keerde het geluid terug.

Eerst het knetteren van vuur.
Dan het instorten van hout.
Daarna geschreeuw. Rauwe, dierlijke geluiden. Mensen die riepen om namen. Om hulp. Om niets.

Lucas opende zijn ogen.

De lucht was grijs. Dik. Zwaar. Hij rook rook, zwavel, verbrand hout, bloed. Stof kleefde aan zijn huid, aan zijn tong. Hij hoestte, voelde iets warmes langs zijn lip lopen.

“Mies,” probeerde hij te zeggen.

Zijn stem kwam eruit als een schor gefluister.

Ze bewoog naast hem.

Ze krabbelde overeind, haar jurk gescheurd, haar handen trillend. Haar gezicht was wit van stof, haar ogen wijd, leeg, alsof ze de wereld opnieuw probeerde te begrijpen.

Overal lag puin. Waar net nog huizen stonden, gapende wonden. Balken staken uit de grond als gebroken ribben. Mensen renden zonder richting. Anderen lagen stil. Te stil.

“Wat... wat was dat?” fluisterde Mies.

Lucas keek om zich heen.

Dit was de ramp.
Niet het verhaal.
Niet het schilderij.
Niet de bladzijde in een boek.

Dit was **nu**.

Hij voelde het zakhorloge tegen zijn borst.

Tik...
tak...

Het geluid was scherp, onmenselijk helder tussen het geschreeuw.

“Ik moet weg,” zei Lucas. Zijn stem trilde. Niet van angst, maar van breken.

Mies keek hem aan. Echt aan. Door het stof heen, door de rook. In haar ogen lag alles tegelijk: angst, verwarring, verlies... en een beginnend besef.

“Weg?” zei ze hees. “Hoe kan je....”

Hij haalde het metalen symbool tevoorschijn en drukte het in haar hand. Zijn vingers beefden. “Bewaar dit,” zei hij. “Wat er ook gebeurt.”

Ze sloeg haar armen om hem heen.

Hard. Vast. Wanhopig.

Hij voelde haar hart tegen het zijne slaan. Rook hing in haar haar. Ze rook naar stof en vuur en leven. Hij kneep zijn ogen dicht.

Tik...

tak...

De lucht werd ijzig. De wereld trok zich terug. De grijze wolk rolde binnen, tastbaar, alles verslindend. Geluiden vervaagden. Het geschreeuw werd dof. De hitte verdween.

“Lucas!!.....” riep Mies.

Hij liet los.

Niet omdat hij wilde.

Maar omdat de tijd hem opeiste.

De grijze wolk sloot zich om hem heen, trok hem los uit haar armen, uit de rook, uit de verwoeste straat. Haar gezicht vervaagde. Haar hand bleef even zichtbaar, het symbool erin geklemden verdween.

Toen was hij weg.

Achter bleef een stad die nooit meer dezelfde zou zijn.

Een meisje met stof op haar wangen en vuur in haar ogen.

En een moment dat zich voor altijd in de tijd had vastgebrand.

De klokken zouden weer slaan.

Maar Delft zou het geluid nooit vergeten.

-Ze krabbelde overeind, haar jurk gescheurd, haar handen trillend.-

Omdat Mies bleef

Lucas lag op de vloer van zijn slaapkamer.

Niet netjes op zijn bed. Niet tegen de muur geleund. Maar daar waar hij was neergevallen, alsof zijn lichaam het simpelweg had opgegeven. Alsof de tijd hem had losgelaten en hij niet eens meer de kracht had gehad om zich op te vangen. De koude vloer drukte tegen zijn wang. Hij voelde hem nauwelijks.

De kamer was stil.

Te stil.

Geen geschreeuw. Geen rook die in zijn keel beet. Geen stenen die instortten. Alleen het zachte, onverschillige gezoem van een wereld die doorging alsof er niets was gebeurd. Alsof er nergens een stad was ontploft. Alsof niemand was verdwenen. Zijn gordijnen bewogen lichtjes door een kier van het raam. Buiten reed ergens een auto voorbij. De lucht rook naar wasmiddel en oud papier. Zo vertrouwd. Zo veilig. Zo pijnlijk normaal dat het bijna ondraaglijk was.

Hij draaide zijn hoofd, langzaam, alsof zelfs die beweging moeite kostte.

Het schilderij stond op zijn bureau.

Rechtop. Onaangeroerd. Alsof het hem aankeek. De verwoeste stad gevangen in verf. Rook die omhoog kringelde, vuur dat alles opslokte, stenen die uit de lucht vielen. Een moment dat voor de wereld geschiedenis was, maar voor hem nog steeds brandde. Geen afbeelding meer. Een herinnering. Zijn herinnering.

Hij wist waar hij had gestaan.

Hij wist wie er hadden gerend.

Hij wist wie er níét meer liepen.

Naast het schilderij lag het symbool.

Het kleine, metalen symbool dat hij haar had gegeven.

Zijn hart sloeg een slag over, pijnlijk en scherp, alsof het hem eraan herinnerde dat hij nog leefde en zij misschien niet. Met een moeite die hij niet had verwacht, kroop hij overeind. Zijn handen trilden terwijl hij het symbool oppakte. Het voelde koud. Veel te koud. Zwaarder dan metaal ooit zou mogen zijn. Alsof het niet alleen gewicht droeg, maar ook tijd, rook, vuur en afscheid.

En toen voelde hij het.

Iets hards. Dun. Verborgen.

Zijn adem stakte.

Met vingers die nauwelijks naar hem luisterden, peuterde hij het los en vouwde het open. Voorzichtig. Te voorzichtig. Alsof het briefje zou verdwijnen als hij het te ruw aanraakte.

Het papier was oud. De randjes rafelig. Er zat een vage vlek op. Water, of tranen, of allebei. De letters stonden niet helemaal recht. Ze golfdén licht, alsof ze waren geschreven door een hand die niet stil wilde blijven.

Hij herkende haar meteen.
Niet haar handschrift, maar haar aanwezigheid.

Lucas,

Ik weet niet waar jij nu zijt. Ik hoop dat het u goed gaat en dat jij veilig zijt.

Dank u dat jij mij hebt vertrouwd.

Ik zal u niet vergeten.

Mies

Dat was alles.

Geen uitleg.

Geen vragen.

Geen afscheid.

Zijn borst trok samen.

Iets in hem brak.

Niet met een schreeuw. Niet met een klap. Maar langzaam, diep, alsof een draad die hem al die tijd overeind had gehouden eindelijk knapte. Zijn knieën gaven het op. Hij zakte terug op de vloer, het briefje tegen zijn borst gedrukt alsof hij haar zo nog even vast kon houden.

Zijn schouders begonnen te trillen. Eerst nauwelijks merkbaar. Toen steeds heviger.

Hij zag haar weer voor zich. Haar gezicht wit van stof, haar ogen groot en zoekend in de rook. Hoe ze hem had vastgehouden, alsof loslaten geen mogelijkheid was. Haar lach buiten de poort, helder en echt. Haar stem wanneer ze hem plaagde. Haar wantrouwen dat langzaam, voorzichtig, vertrouwen was geworden.

Ze had hem niet alles gevraagd.

Ze had hem niet alles begrepen.

Maar ze had hem geloofd.

En ergens, in een stad die nooit meer hetzelfde zou zijn, had ze aan hem gedacht. Had ze stil gezeten met dit kleine stukje papier. Had ze geschreven met bevende handen, niet wetend of hij het ooit zou lezen. Niet wetend of hij nog bestond.

Lucas hilde.

Zacht. Ingehouden. Het soort huilen dat je doet als je bang bent dat geluid alles zou breken wat nog overeind staat. Tranen vielen op het briefje, trokken donkere vlekken in de inkt. De woorden werden iets vager, maar ze verdwenen niet.

Dank u dat gij mij hebt vertrouwd.

Hij kneep zijn ogen dicht.

“Ik had moeten blijven,” fluisterde hij, zijn stem nauwelijks hoorbaar. “Ik had iets moeten doen.”

Maar diep vanbinnen wist hij dat hij haar niet had verlaten. Niet echt. Hij had haar gezien. Haar vastgehouden. Haar gered, al was het maar voor een paar ademhalingen, voor een moment in de tijd dat alleen van hen was geweest. En zij had dat geweten. Dat stond niet op het papier, maar tussen de regels. In wat ze níét had geschreven.

Met trillende handen legde hij het briefje voorzichtig terug naast het schilderij. Alsof het daar thuishoorde. Alsof verleden en heden elkaar daar mochten raken zonder elkaar te breken.

Buiten tikte de regen zacht tegen het raam. Eén druppel. Nog één. Steeds opnieuw.

En ergens, ver voorbij tijd en rook en vuur, leefde Mies voort. Niet als een naam in een boek. Niet als een voetnoot in de geschiedenis.

Maar als een stem in zijn hart.

Lucas bleef zitten op de vloer.

En hilde.

Zacht.

Lucas,

Ik weet niet waar gij nu zijt.

Ik hoop dat het u goed gaat en
dat gij veilig zijt.

Dank u dat gij mij hebt vertrouwd.

Ik zal u niet vergeten.

Mies

-Hij herkende haar meteen.
Niet haar handschrift, maar haar aanwezigheid.-

10. *Sporen van tijd*

Josefien kwam de slaapkamer binnen gelopen zonder te kloppen.

Ze bleef meteen staan.

Nog vóór Lucas iets zei, zag ze het al. De manier waarop hij zat, ineengezakt op de vloer, alsof zijn lichaam te zwaar was geworden om nog rechtop te blijven. Zijn handen waren ineengevouwen, krampachtig, alsof hij iets vasthield dat elk moment kon verdwijnen. Zijn gezicht was nat, zijn ogen rood, maar leeg, alsof hij net iets had gezien wat niet meer in woorden paste.

“Lucas...” zei ze zacht. Niet vragend. Niet geschrokken. Alleen: aanwezig.

“Wat is er gebeurd?”

Hij keek op. Het kostte hem zichtbaar moeite haar aan te kijken. Zijn blik gleed langs haar heen, alsof hij bang was dat, zodra hij begon te spreken, alles opnieuw zou breken.

En toen vertelde hij het.

Over Delft.

Over de klokken die nooit gelijk liepen.

Over straten die roken naar brood en rook
en natte stenen.

Over Mies.

Haar stem. Haar scherpe blik. Haar lach die eerst voorzichtig was geweest en later echt.

Haar wantrouwen dat langzaam vertrouwen werd.

Over het rennen.
Over het vuur.
Over het moment waarop hij haar moest loslaten.

Zijn stem brak. Meerdere keren. Soms viel hij stil en drukte hij zijn gezicht in zijn handen, alsof hij het beeld uit zijn hoofd probeerde te duwen. Josefien zei niets. Ze ging naast hem zitten, legde haar hand op zijn rug. Ze liet die daar. Warm. Echt.

“Ik heb haar moeten achterlaten,” fluisterde hij uiteindelijk.
Niet beschuldigend. Niet wanhopig. Alleen als feit.

Hij opende zijn hand.

Leeg.

Het briefje was weg.

Geen snippers. Geen as. Geen spoor. Alsof het nooit had bestaan. Alsof de tijd het had teruggenomen. Lucas staaarde naar zijn handpalm, zijn ademhaling schokkerig.

“Dat kan niet,” zei hij schor. “Het lag hier net nog.”

Josefien volgde zijn blik. Naar het bureau. Naar het schilderij.

“Geef mij dat eens,” zei ze zacht.

Ze pakte de lijst vast.

En verstijfde.

Haar adem stokte. Haar vingers klemden zich om het hout, alsof ze viel, of juist ergens anders terechtkwam. Haar ogen werden groot, glazig.

“Lucas...” fluisterde ze. “Ik... ik zie iets.”

Haar stem klonk ver weg, alsof hij haar door water hoorde.

Ze zag vuur.

Ze zag rook die alles opslokte.

Ze zag stenen die uit de lucht vielen, hout dat brak, mensen die renden en schreeuwden.

En toen zag ze een meisje.

Jong. Donker haar, strak onder een eenvoudige doek gebonden. Een jurk die te vaak was hersteld. Handen ruw van werk, maar ogen scherp, levend. Ze stond tussen het puin, haar gezicht wit van stof, haar blik vastbesloten.

In haar handen hield ze hout vast.

Verbrand. Gebarsten. Overblijfselen.

Josefien begreep het zonder dat iemand het zei.

Het hout kwam van een atelier.

Of beter: van de plek waar ooit een atelier had gestaan.

Het atelier van Carel Fabritius..... wat er nog van over was na de Donderslag.

Ze zag hoe het meisje ouder werd.

Jaar na jaar.

Hoe ze het hout bewaarde. Hoe ze eraan werkte wanneer ze kon.

Maanden. Jaren.

De lijst groeide onder haar handen. Niet perfect. Niet recht. Maar zorgvuldig. Met aandacht. Met herinnering.

Ze zag hoe Mies er uiteindelijk zelf een schilderij in plaatste. Niet om te verkopen. Niet om te tonen. Maar om vast te houden. Om te bewaren wat anders zou verdwijnen.

En altijd....., altijd dacht ze aan Lucas.

Toen werd het meisje oud.

Ze zat in een kleine kamer. Haar handen trilden. En tegenover haar stond een man.

Krom. Stevig. Gehuld in een lange, bruine, versleten jas.
Amandelvormige, diepliggende ogen die dwars door haar heen leken te kijken.

Hij zei iets. Zacht. Onhoorbaar.

Mies keek verbaasd. En toen glimlachte ze.
Niet verdrietig. Niet bang.
Maar rustig. Alsof alles eindelijk op zijn plaats viel.

Ze gaf hem de lijst.

Het beeld vervaagde.

Josefien hapte naar adem en liet het schilderij los. Haar knieën gaven het op.

“Ik krijg niks meer binnen,” fluisterde ze, uitgeput.

Ze zakte weg op de vloer.

Lucas zat verstijfd.

Mies.
De lijst.
Het atelier.
De oude man.

“Dat... dat is toch niet...” fluisterde hij.

De klokkenantiekwinkel.

Hij sprong overeind, greep zijn jas. Zijn handen trilden zo erg dat hij moeite had de rits te vinden.

“Blijf hier,” riep hij.

Hij rende.

Door regen.

Door verkeer.

Door alles heen.

Maar waar de winkel had moeten zijn, stond niets.

Geen etalage.

Geen uithangbord.

Geen klokken.

Alleen een leeg pand. Stof op de ramen en een bord *te koop* van de makelaar.

Lucas bleef staan.

Zijn adem ging zwaar. Zijn hart bonsde.

En toen begreep hij het.

De winkel was geen plek.

De man was geen toeval.

De lijst was geen object.

Het was een kring.

Een kring van herinnering.

Van zorg.

Van mensen die weigerden te verdwijnen zolang iemand hen bleef dragen.

Tijd liet sporen achter.

In hout.

In mensen.

In verhalen die van hand tot hand gingen.

Lucas sloot zijn zakhorloge.

Niet om de tijd te stoppen....
maar om haar te eren.

Voor Mies.

Voor Carel.

Voor iedereen die die dag was omgekomen in de Donderslag.
Voor de levens die waren weggevaagd, maar niet vergeten.

En hij wist:

Sommige momenten verdwijnen nooit.
Ze veranderen alleen van vorm.

Einde.

Nawoord

Dit verhaal staat met één voet in de geschiedenis en met de andere in de verbeelding.

De Donderslag van Delft in 1654 was een werkelijk keerpunt. In één moment veranderde een stad voorgoed en raakten levens losgeslagen van wat vertrouwd was. Wat overbleef, waren stilte, puin en herinneringen die niet meer hardop werden uitgesproken.

Dit verhaal geeft ruimte aan zo'n herinnering.

Niet om het verleden te herschrijven, maar om het dichterbij te brengen.

Lucas verbeeldt de vraag die blijft hangen wanneer alles voorbij is.

Mies verbeeldt de kracht van mensen die blijven zorgen, blijven geloven en blijven doorgaan.

Dit is geen verhaal over het verplaatsen door de tijd.

Het gaat over wat blijft.

Over hoe mensen elkaar raken, soms maar heel even, en toch voor altijd.

Over hoe zorg, vertrouwen en aandacht sporen nalaten die niet verdwijnen wanneer gebouwen instorten of generaties voorbijgaan.

Misschien is dat wel de grootste vorm van voortbestaan.

Wie we waren, leeft voort in wat we achterlaten,

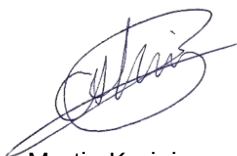
in wat we maken,

in wie we vertrouwen,

en in wie ons blijft herinneren.

Dank je dat je dit verhaal hebt meegenomen in jouw tijd.

en bedankt voor het lezen.

Martin Kruiniger

1654: de Dag die Delft Verscheurde

Wat als je een ramp kent die nog moet gebeuren... en je mag niemand waarschuwen?

Op een grijze oktoberdag dwaalt Lucas door Delft, met het oude zakhorloge van zijn ome Joep als enige houvast. In een vergeten zijstraat vindt hij een winkel die er niet hoort te zijn: Klokken & Antiek. Tussen tikkende uurwerken en vergeelde schilderijen wacht een lijst met een replica van de explosie van de Delftse kruittoren, 12 oktober 1654.

Wanneer Lucas de lijst mee naar huis neemt, wordt de stilte in zijn kamer gevuld met een dwingend tikken. De grijze wolk keert terug. Voor hij het beseft, staat hij op de Markt van een stad die nog niet weet dat ze op breken staat.

In het Delft van 1654 ontmoet hij Mies, een dienstmeisje dat meer lef heeft dan goed voor haar is, en schilder Carel Fabritius, die aan zijn laatste werken bezig is. Terwijl de dag van de Donderslag onverbiddelijk dichterbij komt, moet Lucas kiezen: zwijgen en de geschiedenis zijn gang laten gaan, of ingrijpen en alles op het spel zetten.

Terug in 2026 ontdekt hij dat tijd sporen achterlaat: in hout, in mensen, in brieven die verdwijnen en toch blijven bestaan. Dit is een verhaal over een ramp die de stad brak, en over een meisje dat bleef. Over schuld, herinnering en de vraag hoeveel één moment waard is als je het nooit meer kunt vergeten.

